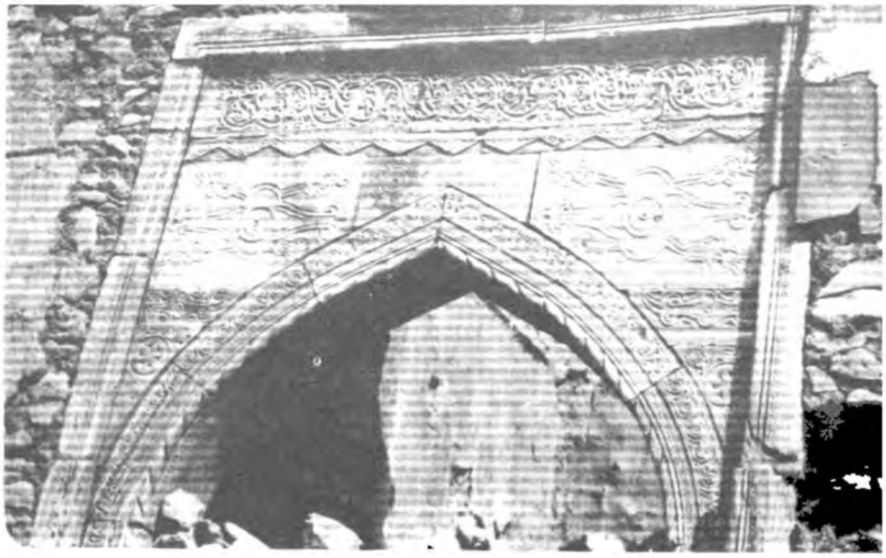

کۆیەو شوێنەوارە بەنەخشەکانی

عبدالرقیب یوسف

تا ئێستا شاوی کۆیە (کۆیسنجق) سەرنجی سەیرانکارو گەشتو گوزارکاوانو شوێنەوارناسەکانی رانەکێشاوە چونکە نەزانراوە کە ئەم شاردی کوردستانی خۆشەویست لەبابەت هەندێك شوێنەوارو تەلاری گەورەو نەخش کراوی بە شێوەیەك گرنگو بەنرخە کە چاوی لێ تێر نابێ .

مرۆڤ ئەگەر بۆ جاری یەکەم بچێتە ئەم شارە زۆری پێ سەیر ئەبێ کە ئەبینێ کۆلانەکانی پێچ پێچو لە هەردوو ڕۆخەکانیاندا خانووی بلند هەیەو زۆربەیان دوو قاتن بەلام بەقەدەر خانووی سێ قات بلند نەبنو هەندێك جار مرۆڤ دەگەیەتە ڕاستی هەندێك «تاق» تاقی فراوانو بلندو هەریەکەیان هۆدەیەك یان پتری هەلگرتووەو لەژێریاندا هۆدەیەك یان دوکانی بچووك هەیە .

بە ڕاستی شاری کۆیە جوانترین نموونەیە بۆ شێوەی شارە کۆنەکان .

لە سالەکانی لەمەوبەردا چەند جارێك بەم شارەدا تێپەڕبووم بەلام نەم ئەزانی بەم شێوەیەیەو لەم بارەوەشدا شتێکی لەسەر بلاونەکراوەتەوە ، تا ئەم هاوینە کە لەچەند دەستنووسێکی کۆنی کوردی ئەگەڕام ، لە هەولێرەوە تا قەلادزە، چونکە شاری کۆیە لە گرنگترین شارەکانی کوردستان بووە لەبابەت زانستیو رۆشنبیری یەوە ، شاری حاجی قادرو دلدارو مەلای گەورەو گەلێك زانایانی تربووە، لەم شارەشدا کەوتمە پرسیار کردنی ئەم دەستنووسانەو لەو کاتەدا چاوم بە چەند شوێنەوارێکی

نەخشـداروو مێـژوویی کـەوت ، وەکوو کۆشـکو باڵـەخانـەو قەیسـەریو مزگەوتو خان ، کـە هیچ ڕۆژێك هزرم نەئەکرد کە ئەم شارەخاوەنی ئەم سامانە بێو بـە پێویستم زانی کە یەك حەفتە لێی بمێنمەوەو وێنەی ئەو شوێنەوارانە بگـرمو بـە ووردی لـە سـەریان بنووسم ، کە ئەمە کورتەیەکـە لەو نووسینە .

دەربارەی کۆشـکو تـەلاری نەخشکراو ؛ ئێمە پەنجە بۆ چەند دانەیەکی درێژ ئەکەین ئەوانەش بە شێوەیەکی گەورەو بڵند ئاواکراون بە جوانترین شێوەی ئـەندازیاری ئاواکردنی خانوو لە کاتی خۆیدا ، دەوروبـەری دەرگـەکانیـانو پەنجـەرەکانیـانو بانـی تاقـە گـەورەکانیـانو هەروەها دەرگاو پەنجـەرەو بانی هۆدەکانیش لـە ناوەوە هـەموو هاتوونـە ڕازاندنو سپەحی کردن بە نەخشـەی ڕێکو جوانی جۆربەجۆر .

هەندێك لەم نەخشـانە لەسەر بەردە مەڕمەڕەکانیـان هاتوونـە هەڵکەندنو هەندێکیشیان لەسـەر گەچ هەڵکەندراونو هەندێکیان بـە بۆیـەی ڕەنگاو ڕەنـگ لـە ناوەوە دروستکراون بە شێوەیەکی بەرزی هونەرمەندیانە ، بە شێوەیەك کـە هیـچ شـارێکی تری کوردسـتانی باشـووری ناگاتـە پلەی شـاری (کۆیە) ، لەم بابەتەوەو ئـەم جۆرە خانووە نەخشکراوانە نایەتـە دیتن لـەو شـارانـەی کـە جێگـەی فەرمانڕەوایەکانی کوردبوون وەکوو سلێمانیو ڕەوانـدزو ئامێـدیو جزیرو بۆتانو بـەدلیسو فارقینو حەسـەنکەیفو سـابلاخ (مەهاباد) کـە خۆم بینیومـن بـەڵام ناتوانین بڵێـین لـە شـاری (مدیات)و (ماردین)یش خانووی وەهانیـیـە چونکـە جوانتـرینوبـەرزترین ئـەندازیاری ئاواکردنی خانوو لـە کوردستاندا لەوێیـەو خانووەکانی ئەم دووشاردو هەندێك شارەکانی تردا لە ویلایەتی ماردین لـەرووی دەرەوە زۆر بـەنـەخشو نیگاری جوان جـوان هاتوونـە ئاواکـردن (ئەمەش وێنەی خانوویەکـە لـە مدیات) .

ئەم جۆرە خانووە نـەخشدارانە بـەڵگەن لـەسـەر ئـەودی پلەی پێشکەوتنی شاری کۆیە لە سەدەی نۆزدەهـەمداو هەروەها بـەڵگەن لەسـەر زەوقی جوانیو بـەرزی ئاغابەکانی غـەفوریو حـەوێزیو دەوڵەمەندەکانی ئەم شارە .

بەداخـەوە کـە هەندێك لـەم خانووانە خراپ کراونو هەندێکیان ماون بەڵام وەزعیان بـەرەو خراپی ئەچێت چونکـە خـەڵکی کۆیـەو خاوەنەکانیان بەتایبـەتی نرخی ئـەم جۆرە خانووە نەخشدارانە نازانن‌و لەمبابەتەوە دواکەوتوون .

قەسری (ئەمین ئاغا ـ ئەختەری شاعیر) کوڕی (حاجی مەلا بەکر ئاغا؛ مزگـەوتی گـەورەی ئاوا کردووە لەگەڵ قەیسـەریە کۆنەکەدا) یەکێك لەم قەسرانە بووەو یـەك پارچـە نەخشی جۆربەجۆر بووە بەڵام بـە داخەوە ڕووخاندوویانەو کردوویانە بە گەراجێکی پیسکەڵە کە بەکاریش نایـەت .

خانووی (حەمە ئاغا) لەم بابەتەوە گرنـگ بووەو پاش ڕووخانـدنـی ئێسـتا هـەر دەرگایـە مەڕمـەڕە نەخشدارەکەی ماوە هەروەکوو لەم وێنەدا دیارەو ئەم دەرگایـە لـە مەڕمەڕی کۆیەیە کـە لـە دەرگاو پـەنجـەرەکانـی مزگـەوتو قەیسـەریـەکانو خانووی گـەورەو ئـەم جۆرە خانووانـەو خانووی تریشدا بەکارهێنراوە .

لەم بابەتـەوە خانووی کاکـە جافـو ڕەسـوول ئاغا زۆر گرنگە ، خانوویـەکی دووقاتـە ، تاقێکـی گەورە بە درێژایی خانوو لە نێوە ڕاسـتی قاتی سـەرەوەدا هەیـەو هەردوو ڕۆخی وی هۆدەن ، لـە هەردوو تەنیشتی تاقـە گەورەکـە نزیکی بانەکە دوو پەنجەرەی بچووك دیارن ، هەردووکیان بۆ ڕاکێشانی بایـە بـەرەو ناوەوە چونکـە دوو بۆشـایی دروسـت کراون بـۆ باخۆشکردن لە هاوینو زسـتانداو هـەروەها هەردوو بۆشـاییەکـە قورسایی لەسـەر تاقەکـەسووك ئەکەنو ئەبنـە هۆی مانـەوەی بۆ ماوەیـەکی زۆرتـر ، ئـەم جۆرە بۆشاییە لە ئەندازیایی ئاواکردندا لە کوردستاندا بەکارهێنراوە تا لە سەدەکانی ناوەندیداش بۆ نموونـە ئاشێکی وەها هەیە لەسەر ڕووباری

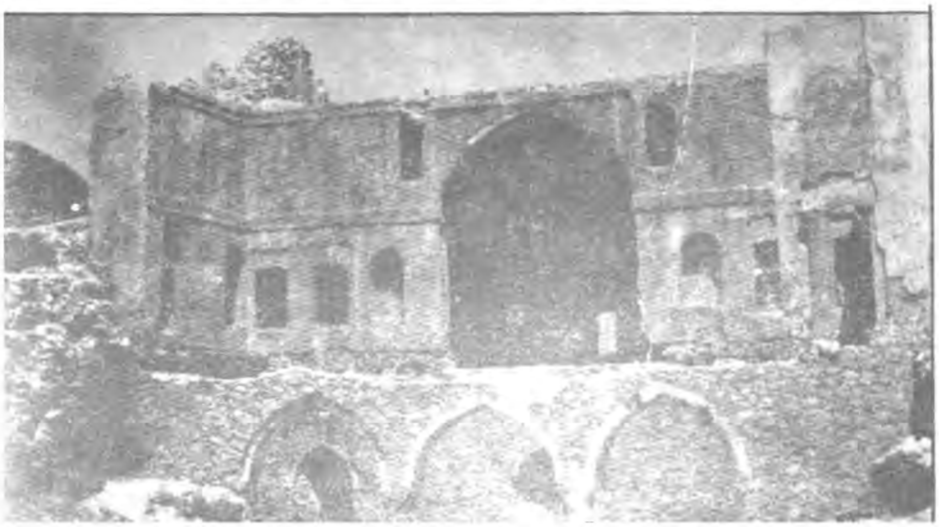

(زێوی)و (بێنات) لە بۆتان دەوری (٢کم) نزیکی دجلەیەو ئەم ئاشەش ددگەیە سەدەکانی ناوەندی ، بە بەردو گەچو زۆر ڕێكوپێك دروستکراوەو لە هەندێك جێگە لە کوردستاندا هەر بۆ ئەم مەبەستە واتە بۆ باخۆشکردنو سووك کردنی قورسایی بانەکان جۆرە بۆشایەکی تر بەکارهێنراوە ئەوەش (شەربە)ی باریکو بێ دەستك کە پێی ئەڵێن (قەرەمید) دەیخەنە ناو بانی ئاوایدا وەکوو (مەدرەسەی میر ئاقدەلی) لە سەدەکانی ناوەڕاستدا لە شاری جزیریدا ئەوەی کە گۆڕی (مەمو زین)ی تێدایە . دوور نییە ئەم جۆرە ئەندازیارییە لە وولاتە گەرمەکانەوە گەیشتوبێتە کوردستان ، لە ناوچەی (کەرکووك)یش سەربەلە ئاوایدا بەکارهێنراوە .

لەسەر ڕووی خانووی کاکە جاف بە درێژایی دوو زنجیرە نەخش هەیەو لە نێو بەینی هەردوواندا نەخشی گەورە گەورە هەن ، هەروەها لەسەر پەنجەرەکانیش نەخش هەیە ، لە ناوەوەش لە سەربانی تاقە گەورەکە زنجیرە نەخشی پانو جوان هەیەو لە تەنیشتەکانیشدا چەند نەخشێکی گیایی بە بۆیە یان بە مەرەکەبی ڕەنگاوڕەنگ هەیەو ئەڵێن لە سەر تاقەکە نووسینو مێژووی ئاواکردنی نووسراوە بەڵام چونکە بانی نێوەڕاست کەوتووە بۆیە لە ساڵی ١٩٦٣دا خراپ کراوە ئیتر منیش نەمتوانی سەری لێبدەمو بچمەسەری . هەروەها ناو ھۆدەکان لە بانو لە سەر پەنجەرەکانو (ڕەف)ەکانیش نەخش هەیە .

ئەم خانووە لە لایەن کاکە جافو ڕەسوول ئاغا کوڕەکانی کەریم ئاغای غەفووریەوە ، لە سەدەی نۆزدەهەمدا هاتووەتە ئاواکردن .

بەداخەوە ئەم خانووە کە وەکوو مۆزەخانەیەکو پارچە هونەرییەکە ئێستا کراوەتەوە ئاخوڕی گوێدرێژو وڵاخان ، خەڵکی لادێ کە دێن بۆ ناو شار هەروەها هەندێك لە خەڵکی کۆیەیش گوێدرێژو وڵاخی خۆیان بە پارە ئەخەنە نێو ئەم مۆزەخانەیەوەو ئەمەش شتێکی جوان نییە بۆ خەڵکی ئەم شارە ، بە تایبەتی ڕۆشنبیرانو خاوەنەکانی ئەم خانووە کە نرخی نازانن . بێگومان ئەگەر لە (بەغدا) بوایە بەددیان جار وێنەکەمان لە تەلەفزیۆندا ئەدیت.

خانووی حاجی تەها

ئەو خانووەی کە ئێستا بە تەواوی ساغلەمو ئاوەدان ماوە ، لەم جۆرە خانووانە خانووی حاجی تەهایە (خانووی سەمەدی حاجی تەها)شی پێ ئەڵێن ، خانوویەکی دووقاتی گەورەیە ، لە هەموو خانووەکانی‌تر پتر باسی نیگاری جوانی ئەکرێت ، لەم بارەیەوە زۆر شتێکی بەنرخە ، حاجی تەها کە یەکێك لە دەوڵەمەندەکانی کۆیە بووە ئەم خانووەی دروست کردووەو ئێستا لە دەستی عبدالخالق‌نجیب‌دایەو چەند ماڵێکی تێدایە ، لەبەر ئەمە نەم توانی بچمە نێو ئەم خانووە بۆ دیتنی نەخشەکانی .

مزگەوتی گەورە

مزگەوتی گەورە لە شوێنەوارە نەخشدارەکانی کۆیەیەو دیوی دەرەوەی پەنجەرەو ددرگاکانی نەخشو نیگارێکی زۆریان لەسەرەو لەناوەوەشدا چەندین نەخش لەسەر میحرابە مەڕمەڕە جوانەکەی هەیە جگە لە نووسینی تر وەك ئایەتی قورئانو چەند دێرە شیعرێکی فارسی کە لەمانە تابلۆیەکە هەشت بەیت شیعری لەسەر نوسراوە لەگەڵ ناوی ئەو کەسەی ئاوەدانی‌کردۆتەوە .

مزگەوتەکە حەوشێکی گەورەی هەیە کە لەسەر شێوەی مانگی

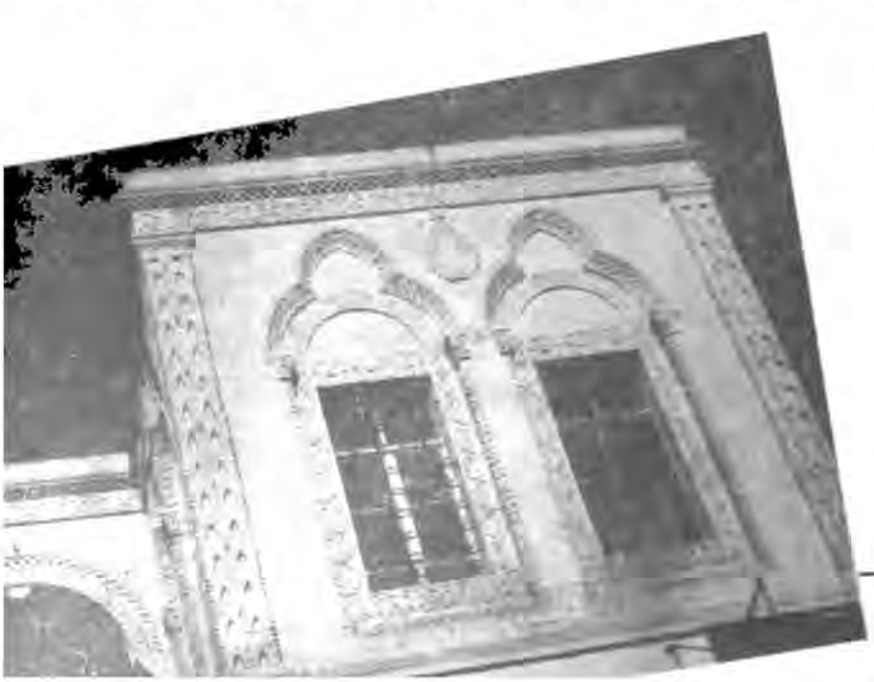

نووشەوە کەوانەیە دە ژوور (حوجرە)و مەدرەسەیەکی تێدایە ئەم مەدرەسەیە ژوورێکی گەورەیەو تایبەتی‌یە بە دەرس وتنەوەو مامۆستا لەم ژوورەدا دەرسی بە فەقێیەکانی وتۆتەوە . ئەوی راست بێ مەدرەسەکە بریتی‌یە لەم ژوورەو دە ژوورەکە . ئەم مزگەوتە گەورەترین مزگەوت و مەدرەسەی کۆیەیەو زۆر لە پیاوی ئاینی‌و زاناو مەلا لەم مەدرەسەیەدا لەلای مامۆستای بەناوبانگ بەتایبەتی ئەوانەی سەر بە بنەماڵەی جەلی‌زادە بوون دەرسیان خوێندوەو ئەم بنەماڵەیەش باشترین زانای ئاینی کوردستانیان لێ کەوتۆتەوە بەتایبەتی مەلای گەورە (مەلامحمد)و مەلاعبداللەی باوکی‌و مەلا اسعدی باپیری .

وێنەی نەخشەکانو نووسینەکانی مزگەوتەکە باش دەرنەچوە چونکە لەم دواییەدا بە بۆیەی سەوز بۆیاخیان کردوون .

ئەم مزگەوتە لە ساڵی ١٢٦٠ی کۆچی (١٨٤٤ز) لەلایەن ملا بکراغای کوری محمەدی کوری حویز ئاوەدان‌کراوە هەروەك ئەم مێژووەو ناوی ئاوەدان‌کارەکەی لەسەر تابلۆی ناوبراو نووسراوە ، بەڵام سلێمان (یان سلمان) کوری روستم اغا کە ئەویش ناوی لە تابلۆکەدا هەیە ئەوا یان شیعرەکانی داناوە یاخود نووسیونی‌یەتەوە . مەلا بەکراغا بەپارەو ماڵی تایبەتی خۆی ئەم مزگەوتو قەیسەریە کۆنەکەی ئاوەدان‌کردۆتەوەو بێ‌گومان ئەم دوو کارەش پارەیەکی زۆری ویستوەو دەساڵ دوای دروستکردنی مزگەوتەکە مردووە واتە لەساڵی ١٢٧٠ی کۆچی‌و رستەی (واثانی ثنین محمد) مێژووی مردنەکەیەتی هەروەك مامۆستا ملا رئوف‌و مامۆستا طاهر احمد حویزی نووسەری کتێبی (مێژووی کۆیە) بۆیان دووپات‌کردەوە . بەڵام ئەمەی دواییان لەکتێبەکەی‌دا وەك من بۆی ئەچم باسی مێژووی مردنی نەکردوەو ئەو شوێنەوارانەشی باس‌نەکردوە کە ئیمە لەسەریان ئەنووسین .. بەڵام مامۆستا مسعود محمد باسی‌کردوە کە مردنەکەی لەساڵی ١٢٧٠ی کۆچی (١٨٥٣ ـ ١٨٥٤ی زایین)بووە ئەویش لە کەتێبەکەی‌دا (اعادة التوازن الى ميزان مختل : ص٢٨ ، ٢٩ ، ٨١) ئەم رستەیەش هی حاجی قادری کۆیە لە هەڵبەستێك‌دا کە بۆ شینی حاجی بەکر دایناوە .

● قەیسەری‌ی کۆن ●

لەنێو بازاری کۆیەدا دوو قەیسەری‌ی کۆن هەیە ، یەکیان پێ‌ی‌دەڵێن قەیسەری‌ی کۆن ، ئەم قەیسەریە لە باکوور بەرەو باشوور دێت ، دوو دەرگای گەورەی هەیە ، یەك لە لای باشوورەوەو، یەك لەلای رۆژهەڵاتەوە ، دەرگاکانی گەوردن ، بە بەردی مەرمەری کۆیە ئاواکراوە، نیگارو نەخشەی جوان لەسەریان هەڵکەندراون‌و ، ئەم نەخشانە کاری لە نەخشەکانی قەیسەری‌ی نوێ کردوە . بانی ئەم قەیسەریە (عەقد)ەو بە گەچ‌و بەرد ئاواکراوە . دوکانەکانی بە ماوەی نیو مەتر یان پتر لە زەوی بڵندن‌و بەردەمیان دەبێتە سەکۆیەکی درێژ لەم سەر تا ئەو سەر .. دوو ریز دوکانی تێدایە ، بەڵام نازانم ژمارەیان چەندە ، ئێستاکە کەسی تێدا نیە تەنیا یەك بەرگدروو نەبێت کە بۆتە گەورەی خانەکە .

ئەم قەیسەریە لە سەدەی نۆزدەهەمدا لەلایەن (حاجی مەلا بەکر)ی کوری محەمەد کوری حەوێزەوە ئاواکراوە کە لە کاتی خۆیدا دەوڵەمەندو گەورەترین پیاوی کۆیە بووە ، بەڵام نازانین لە چ ساڵێك‌دا ئاوەدانی‌کردوە . مامۆستا مەلا رەئووف کە یەکێکە لە نەوەکانی ئەمین ئاغای کوری حاجی مەلا بەکرو تەمەنی دەوری (٨٣) ساڵە دەڵێت : نیازی حاجی مەلا بەکر ئەوەبوو قەیسەریەکە بکات بە (وقف)ی مزگەوتی گەورە ، بەڵام ◁

بەسەردا مردو ئیتر نەمین ئاغــا نەی‌کردە (وقف) . ئەگــەر ئــەم قسەیە وابێت دەبێت پاش مزگەوتی گەورە ئاواکرابێت یانی پاش ســاڵی ١٢٦٠ ی‌ك (=١٨٤٤ی‌ز) چونکە لەم ساڵەدا حاجی بەکر ئاغا کۆتایی بــە ئاواکردنی مزگەوتی گەورە هێناودو بەم شێوەیە دەتوانین بڵێین تەمەنی ئەم قەیسەریە نزیکی (١٤٠) ساڵە .

قەیسەریی نوێ :

ئەم قەیســـەریە دەکەوێتــە تەنیشتی چەپی قەیسەریە کۆنەکەو بەرامبەریەتی ، بەڵام لەو گەورەترو جوانتــر ئاواکراوەو لەســـەر جوانتریــن‌و نوێترین شــێوەی ئەندازیاریی قەیسەریەکان لــەو کاتەدا ئاوەدان‌کــراوە ، دوورنیــە ئێستا جوانترین قەیســەریی کۆن بێت لە عیراقدا ، چونکــە لــە موسل‌و بەغداو کەرکوك‌و بەسرا ، چاوم بە قەیسەریێك نەکەوتوە کە لەسەر شێوەی ئەم بێت .

قەیسەریە نوێ‌یەکــە چوار ریز دوکانی لەنیودا هــەیە ، لەنیوبەینی هەردوو ریزدا دیوارێکی پانی هەیە. دوکانەکانی وەکو دوکانی قەیسەریە کۆنەکە لە ئەرز بلندترەو بەردەمی هەر ریزێکی سەکۆیێکی درێژ هەیە، بانەکەشی بلندەو عەقــدەو دووریز گومبەت لەبانەکەیدا هەیــە لەگــەڵ چەند پەنجــەرەیێك لە هەر ریزە گومبەتێکـــدا بۆئەوەی روناکــی‌و تیرۆژی رۆژ لەنێو قەیسەریەکــە بدات .

پێنج دەرگای گــەورە لــە قەیســـەریەکەدا هەیە دوو دەرگا دەکەونە لای رۆژئاواو هەر لایەکی تر یەك دەرگای هەیە .

دەرگاکان بلندو فراوان‌و لـــە مــەرمــەری کۆیـــە ئاواکراون ، هــەروەها مەرمــەری لــە ژووری قەیســـەریەکەش‌دا بەکارهێنراوە . لەسەر دەرگاکانی نەخشەی جوان جوان هەیەو نەخشەکانی دەرگای باکووری بەشێوەیێکی تایبەتییــە .

ئەم دەرگایانە دارن‌و بــە مێخی گەورە تەختەکانی توندکراوە .

نازانین ژمارەی دوکانی نێو ئەم قەیسەریە بەتەواوی چەندە ، بەڵام هەندێك دەڵێن سەد دوکانە ، ئەوی بابەتی گوتنە لەلای دەرەوەش گەلەك دوکانی هەیــە وەکو قەیسەریــە کۆنەکەو دوو ریز دوکانەکانیـــان بــەرامبــەر یــەکن‌و ئێستـــا بەکاردەهێنرین ، بــەڵام دوکانەکانی ناوەوەیان چــۆڵـــەو هــەردوو قەیسەریش قایم‌و پتەون ، تەنیــا بانیان پێویـستی بە ســـواخکردن هەیە .

ئەم قەیسەریە نوێیە لەلایــەن (حاجی عبداللە مســکین رەبەن)ەوە ئاواکراوە کە یەکێــك‌بوو لـــە دەوڵەمەندەکانی شاری کۆیەو دەڵێن لە ئەوەڵەوە ژیانی وانەبووەو لـــە گوندی (تیمارۆك)ی نزیکی شـــار دانیشتوە ، دەستی بە وردەواڵــە فرۆشتن کردوە ، لەم دێیە بۆ ئەو دێ وردەوردە دەوڵەمەنـــد بووەو هاتۆتە نێو شارو بوو بە بازرگانێکی وریاو چالاك .

دەڵێــن (حاجــی عبداللــە مســـکین رەبــەن) لــە (ســـاڵی رشـــانـــەوە)دا مردوە ، لـــەو ساڵەی کە زۆر کــەس لە خــەڵکی کۆیە بە نەخۆشی جۆرە تاعۆنێـــك مردون . مێژووی ئەم ساڵەشـــی لەنێو کاغەزەکانی مامۆستا مـــەلا رەئووفدا هەبوو پیشانی‌دام ئــەوە ئـــەم ســـاڵـــە بوو ١٣٢٢ ی‌ك (=١٩٠٤/١٩٠٥ی‌ز . دەڵێن کاتێ حاجی مرد کەم‌وکوڕیی‌یــەك لـــە قەیســـەریەکەدا مابوو کوڕەکـــەی (زاهیر چەلەبی) تەواوی‌کردوە .

وەها دەردەکەوێت کە تەمـــەنی ئەم قەیسەریە جوان‌و بەنرخە لـــە حەفتا ساڵ تێپەڕدەبێت .

خانی گەورە :

ئەم خانە کـــە (خانی مەحموود ئاغا)شی پێ‌دەڵێن دەکــەوێتە نێـو بازاڕە کۆنەکــەی کۆیـــەوە بەلای باکوورەوە خانێکــی گــەورەو زۆر ڕێك‌وپێکەو ، ئەگەر خانی وەهـــا ئیمرۆ لە عێراقدا هەشبێت بەڵام کەمە .

ئەم خانە چوار گۆشـــەیەو دوو قاتەو لە (٦٠) هۆدەو ئاخوورو دوو دوکان پێکهـــاتوە ، (٣٠) هۆدە بۆ مرۆڤان لە قاتی سەرێـــەو (٣٠) هۆدەو ئاخوور لـــە قاتی خوارێش هەیەو ، هــەردوو دوکانەکـــەش دەکەونە هەردوو تەنیشتی چوونــە ژوورەکەی ـ هەروەها حەوشێکی گەورەی هەیەو دوو ڕێگا بە قادرمە دەچێت بۆ قاتی سەرێ .

دەرگای خانەکە دەرگایەکـــی

فراوان و بلندو گەورەیەو بە بەردی
مەرمەڕی کۆیە دروستکراوەو زۆر
نەخشی خوانی لەسەرە ، هەروەها
پێنج دێڕە شیعری فارسی لەسەر
ئەم دەرگایە گەورەیەو بە خەتێکی
فارسیی زۆر جوان نوسراوە .

ئەم خانە بە گەچ و بەرد ئاواکراوەو بەردی مەرمەڕیش لە ڕۆختی هەندێك هۆدەکانی بەکارهێنراوەو هەندێکیانیش نەخشکراوە ، بانی خانەکە عەقدە .

لە سالی (١٢٧٧ی ك) = (١٨٦٠ – ١٨٦١ی ز)دا لەلایەن (مەحموود ئاغا)وە ئاواکراوە کە باوکی حەمە ئاغای غەفووری بووە ، هەروەکو ئەم مێژوویە بە ڕەقەم لەسەر دەرگایەکە نووسراوە هەروەها مێژووی ئاواکردنی بە حیسابی (ئەبجەد)یش لەسەری نووسراوە کە لەم نیوە دێڕە شیعرە فارسییە پێکهاتووە .

(محمود باد عاقبت این کار وا نسرا) ووشەی (محمود)یش لێرە بە ڕێگای (توریە) بۆ ناوی ئاواکەری خانەکەیە (محمود ئاغا) .

ئەمەش ئەو نووسینەیە کە لەسەر دەرگایەکەیەتی :

چون این بنای خوب و خوش آمد بستی مرا

لازم بود که وصف نمایم بجان ورا

توفیق شد رفیق و گرنه درین زمان

این (فارا) این همم ندهد دست هرکرا

ای آنکه پی بنای مبارك نهاده

خواهم که حق بخیر موفق کند ترا

حقا بنای خان تو رونق بلوری دار

هرکەس طالب است بسیرش بکودرا

ناظم یکی بیامدو تاریخ گفت و رفت

محمود باد عاقبت این کار وا نسرا

ئێستا خانەکە ساغلەمەو پتەوەو ئیش دەکات و هەموو ساڵێك بە ئیجارە دەدرێت و هەموو ڕۆژێك بڕێك کەرو ولاغی تێدایەو هۆدەکانی سەرێش هەندێك کەسی دەستکورت وەزعی دارایان باش نیەو هەندێك کرێکاری تێدا دەنوونو گەورەی هەموویان (مەلا محەمەد)ە کە پیاوێکی بێ ژن و ماڵەو هەر ژیانی لەم خانەدا دەباتەسەر . کەمێك لای دانیشتم لە هۆدەیێکی بچکۆلەو چلکن کە دیارە ئەوا چەند ساڵێکە پاك نەکراوەو لە دووکەڵیشدا

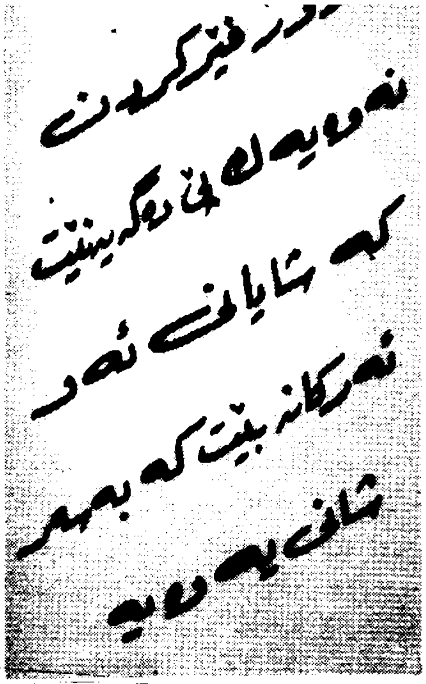

ڕەشبووە ، چەند دڵۆپی عەرەقی لەو گەرمای تەمووزدا لە رووەمەتی دەهاتەخوار ، دیاربوو شتێکی کەم خوێندبوو ، بەڵام خەتەکەی خۆشبوو گلەیی لە خەڵکەکە دەکرد کەحورمەتی ناگرن و بە شێتۆکەی دەزانن .

(حاجی موستەفای ناڵبەند)یش هەر لەم خانەدا هۆدەیێکی گرتووەو ئیشی ناڵبەندی دەکات ، ئەگەر چەند تەمەنی گەیشتوە دەوری هەفتا ساڵی و یان تێپەڕیوە .

لە کۆتاییدا داوا لە (المؤسسة العامة للاثار) دەکەین کە ئەم ئاسارە بەنرخانەی کۆیە بپارێزێت و سەرپەرشتییان بکات .